

weging, dat in ons beroep de adviseerende taak steeds meer in betekenis toeneemt en dat de controleerende taak slechts een onderdeel van den arbeid des accountants is geworden.

Nu is het waar, dat als een beroep zich naar twee zijden ontwikkelt, (controleerende en adviseerende) beide taken een onderdeel van het beroep zijn, en dat dus niet kan worden tegengesproken, dat de controle-arbeid een onderdeel van het beroep is. Maar dan toch een zoo belangrijk onderdeel, dat het niet aangaat te spreken van „slechts een onderdeel”. De controle-arbeid van een accountant vereischt een zoo groote mate van voorontwikkeling en studie, en wordt in de zakenwereld (en waarlijk niet alleen in Nederland) zoo zeer gewaardeerd, dat het onjuist is den studeerenden den indruk bij te brengen, dat deze zijde van het beroep allengs minder belangrijk geworden is.

En wat de adviseerende taak betreft. Wij erkennen de groote belangrijkheid van die taak tenvolle. Dat wordt wel daardoor bewezen, dat de studie van de Bedrijfseconomie in de laatste jaren een voortdurend grootere plaats gekregen heeft in de officieele cursussen van het Instituut, en dat ook het examenprogramma steeds zwaardere eischen voor dat vak stelt. Zij, die voor het Examen van het Instituut gestudeerd hebben en nog studeeren, behoeven niet te vreezen, dat zij in dit opzicht niet voldoende beslagen ten ijs komen, wanneer zij na voldoende afgelegd examen zich in het bezit gesteld zien van het Instituutdiploma. Wij halen dit diploma in de eerste plaats aan, omdat wij daarmee het best bekend zijn, maar ook de beide andere examineerende vereenigingen gaven en geven aan de studie in de Bedrijfshuishoudkunde de plaats, die dit belangrijke vak verdient.

En nu wil bij ons, met alle appreciatie van de algemeene voordeelen, ontegenzeggelijk aan een opleiding aan Universiteit of Hoogeschool verbonden, toch niet de overtuiging wijken, dat de jonge man, die de volle praktijk van het zakenleven meemaakt, op een accountantskantoor of bij een bank, handelszaak of fabriek, niet gemakkelijker de theoriën van de Bedrijfshuishoudkunde zal opnemen dan de student, die nog geheel buiten het werkelijke leven staat. De laatste zal met de toepassing van het bestudeerde ongetwijfeld later heel wat meer moeite hebben, hij is eerst nog welteverstaan, en zal moeten trachten zich in te werken.

Natuurlijk ziet Prof. Polak deze moeilijkheden ook, en daarom maakt hij in zijn uitspraak het voorbehoud omtrent het zich bekwamen in de praktijk. Dat nu komt bij de studenten van Universiteit en Hoogeschool bijna steeds en bijna volledig, *na* dat hen het diploma rekeningwetenschap is uitgereikt.

En hierin culmineert het bezwaar, wat wij meenen te moeten maken tegen dit diploma. Blijkens de uitspraak van Prof. Polak zelf ontbreekt den gediplomeerde der Handelshoogeschool de praktijk. De Hoogeschool kan hem die praktijk niet bijbrengen, kan er zich, bij de tegenwoordige inrichting der examens niet van overtuigen of „den gediplomeerde in de rekeningwetenschap voldoende gelegenheid wordt geboden zich in de praktijk te bekwamen” en of „hij wel bereid is van die gelegenheid volop gebruik te maken, zonder zich voor eenig soort van werk te goed te achten”.

Immers het gaat om „gediplomeerden” d.w.z. om hen, die het diploma rekeningwetenschap al ontvangen hebben, en dus los zijn van de Hoogeschool. Die Hoogeschool heeft op het verwerven van praktische kennis dan geen invloed meer. En hoewel Prof. Polak die praktische kennis als een voornamen factor noemt voor den a.s. accountant, geeft de Hoogeschool aan theoretisch gevormde jongelui, na het examen, een diploma, dat bij hen en bij anderen de meening kan doen post vatten, dat zij voor de uitoefening van de accountantspraktijk geschikt zijn.

Nog eens, met alle waardeering voor de algemeene voordeelen van een universitaire opleiding, wij zien niet, dat deze, bij de tegenwoordige inrichting van die opleiding voor ons beroep „vereischt” is, omdat de theoretische vorming ook bij de Vereenigingsopleiding zeer de aandacht heeft, maar deze bovendien de gelegenheid laat om die theoretische opleiding aan te vullen met de praktijk.

De opleiding voor het zoo bij uitstek praktische accountantsberoep mag door de Vereenigingen nog niet losgelaten worden.

G. H.

DE DIVIDEND- EN TANTIEMEBELASTING EN DE UITDEELING VAN AGIO OP AANDEELEN

In „Economische-Statistische Berichten” van 6 April 1921 No. 275 gaf ik een beschouwing over de moeilijkheden, welke zich kunnen voordoen, indien een N.V. een uitdeeling doet, waarin agio, verkregen bij de emissie van aandelen, is verscholen. Daarin werd behandeld het tot allerlei complicaties aanleiding gevende geval, dat een aldus behaald agio of direct ten bate der winst van het betrokken jaar is gebracht of wel na eenigen tijd op een afzonderlijke rekening „agioreserve” gereserveerd te zijn geweest, te eeniger tijd ten bate van de winst van eenig jaar gebracht wordt. Daarnaast werd nog kort aangestipt de vraag: indien een agio behaald bij emissie van aandelen niet op een afzonderlijke rekening „agioreserve” wordt geboekt, doch toegevoegd wordt aan de statutaire of eenige andere uit winst gevormde reserve, hoe moet dan de heffing van dividendbelasting plaats vinden, indien te eeniger tijd een deel dezer reserve wordt aangewend tot dividenduitkeering? Het meest rationeële lijkt mij in zoo'n geval, het ontstaan na te gaan van de reserve in kwestie. Is deze gevormd b.v. uit f 300.000.— ingehouden winst en voor f 100.000 uit agio op aandelen, dan ligt het voor de hand, dat een bedrag van f 80.000, dat uit deze reserve wordt genomen en als dividend uitgekeerd, evenals de geheele reserve, bestaat voor $\frac{3}{4}$ uit ingehouden winst, voor $\frac{1}{4}$ uit gereserveerd agio. Als regel toch zal daarbij iedere bewering van de uitdeelende N.V., dat zij voor de uitdeeling uitsluitend behoeft te putten uit het agiobestanddeel of wel uit het winstbestanddeel der reserve, dan wel voor het uit te deelen gedeelte der reserve een andere samenstelling uit winst en agio aanneemt, dan voor de geheele reserve geldt, nergens steun in vinden. Immers, hetgeen men uitdeelt is een deel van het vermogenssurplus der N.V., d.i. hetgeen waarmede haar werkelijk kapitaal overtreft het nominale bedrag ervan. Van de guldens, die uitgedeeld worden is dan ook onmogelijk te zeggen of zij behooren tot het uit winst of wel door storting in den vorm van agio ontstane deel van dit surplus behooren, zoodat iedere bewering dienaangaande min of meer willekeurig is. Het eenig redelijke standpunt en tevens het eenige, dat zich aansluit bij de gedachte, die men uitsprak door de winst- en de agioreserve niet gescheiden te houden (n.l. dat men het actief, door deze reserves vertegenwoordigd, achtte één geheel te vormen), is dat men aanneemt, dat elk onderdeel van dit actief op gelijke wijze uit winst en agio is samengesteld, als het geheel.

Deze theorie, welke men zou kunnen noemen die van het homogene mengsel, werd door mij ook voorgestaan toen ik met een beroep op art. 35 der wet op de dividend- en tantiëmebelasting aan een inspecteur der directe belastingen verzocht om eenige door hem aan een bepaalde N.V. opgelegde aanslagen in de dividend- en tantiëmebelasting ambtshalve door den direc-

ten" der directe belastingen te doen verminderen. Bedoelde N.V. n.l. had jarenlang, toen geen winst gemaakt werd, voor de uitbetaling van dividend op hare preferente aandelen geput uit een reserve, ontstaan uit winst en agio. Zij had deze uitdeelingen steeds tot het volle bedrag als winstuitdeelingen aangegeven en was daarvoor belast geworden, terwijl de reclame-termijnen verstreken waren. De Minister, wiens meening werd gevraagd door den directeur, alvorens deze amtsshalve vermindering verleende, was het met de door mij voorgestane toepassing van de theorie van het homogene mengsel niet eens. Hij gaf als zijn meening te kennen, dat het normaal is, dat voor de dividenduitkeering allereerst geput wordt uit de voorhanden ingehouden *winst* en eerst daarna hiertoe wordt gebezigd het gestorte kapitaal, hetgeen agio op aandelen toch inderdaad is. De Minister ontkende dus volstrekt niet de juistheid van de theorie van het homogene mengsel, doch gaf alleen aan, dat in het *doel*, waarmede een bepaald bedrag aan de gemengde reserve onttrokken werd, een aanwijzing kon zijn gelegen betreffende het deel van de reserve, dat men geacht moest worden voor dat doel te verbruiken. In dezen gedachtengang stelde hij van de dividenduitkeering in kwestie allereerst belast dat gedeelte, dat door het winstbestanddeel der reserve gedekt werd en stelde de uitdeelingen eerst vrij van belasting voor zoover zij dat winstbestanddeel overtroffen en dus uit het agiobestanddeel gevonden moesten zijn. Hierbij moest ik mij neerleggen, daar het een amtsshalve vermindering gold, waartegen geenerlei beroep openstond.

Ongetwijfeld is echter voor het standpunt van den Minister veel te zeggen. Ik meende dan ook in een geval, dat ik later te behandelen kreeg, hiermede als volgt rekening te moeten houden. Dit geval betrof een z.g.n. N.V. op coöperatieven grondslag, aan wier aandeelhouderschap voor de betrokkenen waardevolle rechten verbonden waren, afgezien van recht op dividend en participatie in kapitaal en reserves. Deze N.V. kocht een harer aandeelhouders uit, d.w.z. nam van hem zijn aandelen terug tegen een koers van 200 %. De 100 % welke zij betaalde boven het nominale bedrag werden door haar afgeboekt van reserves, die bestonden uit winst en agio. De inspecteur belastte dit volle bedrag voor dividendbelasting, zonder er rekening mede te houden, dat hierin terugbetaling van agio was verscholen. Door mij werd nu voor den Raad van Beroep betoogd, dat weliswaar de genoemde reserves in een bepaalde verhouding uit winst en agio bestonden, doch hier, waar het betrof terugbetaling van kapitaal aan een uittredenden aandeelhouder, op de eerste plaats hiertoe geput moest worden uit het gestort kapitaal, d.i. het agiobestanddeel der reserves. Immers dit agio was juist ontstaan doordat bij toetreding van aandeelhouders, deze een bedrag *boven* het nominale bedrag hunner aandelen moesten storten. Wat was logischer dan dat bij uittreding ook uit het aldus gestorte bedrag werd geput voor hetgeen den uittredende boven het nominale bedrag zijner participatie werd uitbetaald? Hiermede werd door mij niet ontkend de homogene samenstelling der reserves, doch werd — evenals in het vorige geval door den Minister — de mogelijkheid aangenomen, in het *doel*, waartoe uit de reserves geput wordt, een aanwijzing te zien van het deel, winst of agio, dat men hieraan onttrekken wil.

De Raad van Beroep voor de Directe Belastingen I te Rotterdam dacht hierover echter anders, blijkens de hieronder weergegeven uitspraak. De betrokken N.V. is van deze uitspraak in cassatie gegaan, zoodat op dit punt een beslissing van den Hoogen Raad wordt verwacht.

J. P. CROIN

De Raad van Beroep voor de Directe Belastingen I te Rotterdam;

Gezien het beroepschrift ingediend door de N.V. *N.V. te X.* tegen den haar opgelegden aanslag in de dividend- en tantièmebelasting over haar boekjaar 1923/24 naar een belastbare uitdeeling aan aandeelhouders enz. groot *f* 241.096 en een belastbaar bedrag aan tantièmes enz. groot *f* 27.898, nadat ingevolge art. 3 der wet op het eerste bedrag in mindering was gebracht *f* 16.133 en op het tweede *f* 1.867;

Gezien het overgelegde verzoekschrift;

Gehoord in de vergadering van den Raad van 16 Juni 1926 den Inspecteur der Directe Belastingen te Rotterdam en appellant bij monde van *A. bijgestaan door J. P. Croin*, accountant te Rotterdam;

Overwegende, dat appellante ter bestrijding van den aanslag gesteld heeft:

dat appellante inderdaad bij terugkoop der aandelen in appellantes vennootschap staande ten name van wijlen *B.*, welke a pari waren uitgegeven 200 % betaald heeft;

dat personen, die na 1907 tot de combinatie toetraden, agio hebben moeten storten en het gereserveerde agio ten tijde van het uittreden van *B.* *f* 199.244,63 bedroeg bij een geplaatst en gestort kapitaal van *f* 956.500;

dat het aan *B.* boven den parikoers terugbetaalde stamt uit het gereserveerde agio en niet uit de winst, immers het voor de hand ligt, dat geput werd uit het aanwezige gestorte vermogen;

dat in ieder geval van de betaling aan *B.* slechts naar een bedrag van *f* 5.408 belasting moet worden geheven;

dat wanneer de Raad van oordeel is, dat geput moet worden uit het geheele vermogenssurplus, onverschillig op welke wijze dit ontstaan is, dan het stuk van het surplus, dat aan den aandeelhouder ter hand gesteld wordt en uit agio en uit winst bestaat, steeds in dezelfde verhouding als de samenstellende deelen van het totaal der reserves;

dat in het onderhavige geval het totaal der reserves *f* 297.264,63 bedraagt, waarvan *f* 199.244,63 bestaat uit gereserveerd agio, zoodat het winstgedeelte belooft *f* 297.264,63 — *f* 199.244,63 = *f* 98.020,— en dus in de uitbetaling aan *B.* een belastbare uitkeering van winst besloten zou zijn ad (98.020 : 297.265) $\times$ *f* 16.400 = *f* 5.408,—;

waarom hij heeft verzoekt dat de aanslag vernietigd zal worden;

Overwegende, dat de Inspecteur daartegenover heeft opgemerkt:

dat de *f* 16.400,— nominaal aan den aandeelhouder *B.* toebehoorende aandelen zijn bij diens uittreden uit de N.V. door deze ingekocht tegen een bedrag van *f* 32.800,—;

dat het boven pari uitgekeerde bedrag door de N.V. werd afgeboekt op de reserverekening en de extra reserverekening voor resp. *f* 1.640,— en *f* 14.760,—;

dat dit boven pari uitgekeerde bedrag moet geacht worden te zijn bestreden uit in de N.V. aanwezige *winst* en niet uit het aanwezige kapitaal, zoodat het bedrag van *f* 16.400,— ten volle belastbaar is te achten;

dat, indien de Raad deze opvatting niet mocht kunnen deelen en van oordeel zijn, dat ook een deel van het aanwezige agio in het boven pari uitgekeerde bedrag van *f* 16.400 begrepen is, hem dan de volgende redeneering als de meeste juiste voorkomt: bij de uittreding van aandeelhouder *B.* bedroeg het gereserveerde agio *f* 199.244,63 terwijl het gestort nominaal aandeelenkapitaal *f* 956.500,— groot was. Het aandeelenbezit van dien aandeelhouder bedroeg nominaal *f* 16.400,—. Dit vormt $\pm$ 1,715 % van het gestorte kapitaal. In het boven pari uitgekeerde bedrag van *f* 16.400,— moet dan ook geacht worden aanwezig te zijn 1,715 % van het agio = 1,715 % van

$f 199.244,63 = f 3.417$, zoodat een belastbare uitdeeling is gedaan van $f 16.400 - f 3.417 = f 12.983,-$;

waarom hij heeft geconcludeerd tot handhaving van den aanslag.

Overwegende, dat den Raad bij het onderzoek gebleken is: dat in het onderhavige boekjaar van appellante aan een aandeelhoudster op een nominaal bedrag aan aandelen in de naamlooze vennootschap aan appellante ten bedrage van nominaal $f 16.400,-$, waarop 100 % gestort was, 200 % bij terugkoop door appellante is uitbetaald;

dat het boven pari uitgekeerde bedrag door de N.V. werd afgeboekt op de reserverekening en de extra reserverekening voor resp. $f 1.640,-$ en $f 14.760,-$;

dat deze beide reserverekeningen zijn tegood geschreven uit winst uit het bedrijf en uit winst uit uitgifte van aandelen en wel beide in dezelfde verhouding;

dat het totaal bedrag dezer reserves $f 297.264,63$ bedraagt en het bedrag van $f 199.244,63$ daarvan ontstaan is uit gereserveerd agio;

Overwegende, dat inkoop van eigen aandelen onder de omstandigheden als in dezen aanwezig als een belastbare uitdeeling aan aandeelhouders moet worden beschouwd, voor zoover deze niet terugbetaling van kapitaal te achten is;

Overwegende, dat appellante het geheele op de aandelen uitbetaalde bedrag terugbetaling van kapitaal geacht heeft omdat dit bedrag uit behaalde agio op aandeeluitgifte zou zijn bestreden, doch de Raad die meening niet deelt;

Overwegende toch, dat blijkens de tot stand gebrachte boeking van de inkoopshandeling de betaling van het surplus van 100 % is bestreden uit de baten van de reservefondsen, die beide zijn gevormd uit winsten uit bedrijf en uit uitgifte van aandelen in vorige jaren;

Overwegende, dat wanneer nu van het bedrag van een aldus gevormde reserverekening een som wordt afgeschreven zooals en tot een bedrag zooals in deze heeft plaats gehad, niet meer kan worden gezegd, dat het van het deel ontstaan uit ingehouden agio, dan wel uit het deel ontstaan uit ingehouden winst is afgeschreven;

Overwegende, dat waar evenwel niet te loochenen is, dat de reserverekeningen zijn ontstaan uit de beide factoren, het den Raad billijk voorkomt, dat voor de toepassing van de wet op de dividend- en tantiëmbelasting het er voor gehouden wordt, dat een van die rekeningen afgeschreven bedrag ter uitbetaling als voorzeggd, ontstaan is op gelijke wijze als het totaal bedrag der reserve en dat dus in het afgeschreven bedrag in dezelfde verhouding winst uit het bedrijf en winst uit agio voorkomt als in de geheele reserve;

Overwegende, dat de Inspecteur daartegenover heeft aangevoerd, dat behoorde te worden aangenomen, dat in het bedrag van het uitbetaalde surplus in gelijke verhouding zich terugbetaald agio bevindt, als de uitgekochte aandeelhouder deelgerechtigd was in het nominaal kapitaal van appellante, doch de Raad de daaruit gemaakte gevolgtrekking niet kan aanvaarden, omdat naar den door den Inspecteur aangegeven maatstaf de terugkoop der aandelen niet heeft plaats gehad, omdat die verhouding in de samenstelling der reservefondsen niet wordt gevonden en omdat het uit billijkheid, rekening houdende met den oorsprong van het bedrag van de reservefondsen, de voorkeur verdient den feitelijken toestand in het oog te houden boven het aanleggen van een fictieven maatstaf;

Overwegende, dat mitsdien appellante's subsidiair bezwaar gegrond is en dus niet een bedrag van $f 16.400$, doch slechts een van $f 5.408,-$ in de belastbare uitdeeling aan aandeelhouders enz. had mogen worden inbegrepen;

Overwegende, dat dus de aanslag in zoover niet in stand kan blijven.

Vernietigt den aanslag doch alleen voor zoover betreft het bedrag der uitdeeling aan aandeelhouders enz. en stelt dit opnieuw vast op $f 246.237$, te verminderen ingevolge art. 3 der wet met $f 16.133$, blijft $f 230.104$.

ABSTRACT OF CONCREET KAPITAALBEGRIIP

In de Maart- en Aprilnummers van den vorigen jaargang van dit maandblad wijdde Prof. *Bordewijk* beschouwingen aan het kapitaalbegrip, dat ik in mijn dissertatie „Eenige grondslagen voor de financiering der onderneming” in navolging van moderne economen heb gehanteerd. Deze beschouwingen leidden hem tot een groot opgezette kritiek op het abstracte kapitaalbegrip, waartoe ik mij aangetrokken heb gevoeld. Hier zoowel als in zijn gewaardeerde recensie van mijn proefschrift in het *Rechtsgelceerd Magazijn* van Maart 1922 geeft Prof. *Bordewijk* te kennen, dat naar zijn meening niet de beschikkingsmacht over zekere goederen, maar het geheel dier goederen zelf kapitaal moet worden genoemd.

Hoewel mijn tegenwoordige werkzaamheid mij slechts zelden in aanraking brengt met de strijdfragen omtrent de grondbegrippen der theoretische economie¹⁾, wil ik toch een poging wagen, den na het voltooiën van mijn proefschrift losgelaten draad weer op te vatten. Dat ik minder toegerust verschijn dan Prof. *Bordewijk*, die met de materie in kwestie geregeld, op kathedraal en in geschrifte, omgaat, is dus te begrijpen. Bij de lezing van wat hier volgt houde men er rekening mede.

Mijn criticus begint met het aanwijzen van een aantal onzuiverheden in de bewijsvoering van *Clark*, wiens kapitaalbegrip mij bij mijn uiteenzettingen tot steun heeft gediend, mij wellicht heeft geïnspireerd. Ik neem de vrijheid, dit gedeelte van Prof. *Bordewijk's* kritiek onbeantwoord te laten. Want voor de bewijsvoering van *Clark* ben ik niet verantwoordelijk; ik mag dien schrijver broksgewijze geeitend hebben, zijn kapitaalbegrip mag mij hebben bekoord, dat wil nog niet zeggen, dat ik alles, wat hij betoogt, onderschrijf. Ik kan dezen aanval op *Clark* te eer langs mij heen laten gaan, waar ik de kwestie van het vergankelijke kapitaalgoed en het duurzame kapitaal alleen als historisch element in mijn uiteenzetting heb gebezigd, niet als argument in mijn eigen betoog. Dit is volkomen begrijpelijk, want terwijl de meeste beschouwingen van economische schrijvers over het kapitaalbegrip de voorbereiding vormen voor een verklaring van het renteververschijnsel, waarbij het phenomeen der duurzaamheid zoo groote moeilijkheid bracht, is het renteververschijnsel nergens object geweest van mijn proefschrift, dat zich dan ook met de duurzaamheid van de rentebron niet verder heeft ingelaten.

Op één enkel punt heb ik deze kwestie aangeroerd. In den eersten druk van mijn proefschrift — in de latere uitgaven heb ik een groot deel der onderhavige beschouwingen om in het voorbericht vermelde redenen weggelaten — merkte ik op, dat *von Böhm-Bawerk* slechts zoo consequent het concrete kapitaalbegrip kon hanteeren, doordat hij de kwestie van het blijvend rente-inkomen zorgvuldig vermeed, totdat hij het uit een reeks van ruilhandelingen ging verklaren. Tegen die uitlating komt Prof. *Bordewijk* op. Allereerst, omdat hij meent, dat ik den grooten voorganger *Von Böhm* een trueje zou aanwrijven: het wegdoezelen van een verschijnsel, dat in zijn betoog niet paste. Zulks heeft nimmer in mijn bedoeling gelegen, integendeel, het

¹⁾ Ziehier ook de oorzaak van mijn zéér late repliek, waarvoor ik Prof. *Bordewijk* en den lezers mijn excuus aanbied.